

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 25 maj 2016

Ö 6098-14

KLAGANDE

UH

MOTPART

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

Ombud: hovrättsassessorn TH

Samma adress

SAKEN

Ersättning till målsägandebiträde

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Nedre Norrlands beslut 2014-11-19 i mål Ö 237-14

Dok.Id 120771

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut tillerkänns UH ytterligare 5 150 kr, varav 3 510 kr avser tidsspillan, 610 kr utlägg och 1 030 kr mervärdesskatt.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

UH har yrkat att han tillerkänns hela den ersättning för tidsspillan och utlägg som han yrkade i tingsrätten.

Justitiekanslern har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

1. UH driver verksamhet som advokat med kontor i Umeå. Ångermanlands tingsrätt förordnade honom till målsägandebiträde. Tingsrätten har sitt kansli med tingsställe i Härnösand, ca 22 mil från Umeå, och ytterligare ett tingsställe i Örnsköldsvik, ca 11 mil från Umeå. Målsäganden var bosatt i Örnsköldsvik. Huvudförhandling hölls i Härnösand. Den tilltalade var fram till och med huvudförhandlingen häktad.
2. Vid huvudförhandlingen begärde UH bl.a. ersättning för tidsspillan och utlägg avseende resa mellan Umeå och Härnösand. När tingsrätten avgjorde målet tillerkändes UH ersättning svarande mot resa mellan Örnsköldsvik och Härnösand. Enligt tingsrätten var kostnader därutöver föranledda av att hans verksamhetsställe ligger långt ifrån domstolen. Tingsrätten godtog inte UHs argument att förhandlingen hade kunnat hållas på tingsstället i Örnsköldsvik och hänvisade bl.a. till att lokalerna i Örnsköldsvik inte är avpassade för mål där den tilltalade är häktad. Hovrätten har avslagit UHs överklagande.

3. Frågan i Högsta domstolen är om UH ska tillerkännas ersättning för tidsspillan och utlägg avseende hela resan till och från huvudförhandlingen i Härnösand.

4. Bestämmelser om förordnande av målsägandebitråde finns i 4 § lagen (1988:609) om målsägandebitråde. I den paragrafen hänvisas till 26 § rätts-hjälpslagen (1996:1619). Den senare paragrafen ger uttryck för principen om den rättssökandes fria biträdesval. I paragrafens tidigare lydelse angavs att till rättshjälpsbiträde skulle förordnas den som den rättssökande hade föreslagit, om det inte skulle medföra avsevärt ökade kostnader att anlita honom eller henne. Genom en lagändring som trädde i kraft år 2010 togs den inskränkning-
en bort (se prop. 2008/09:232). Det övergripande syftet med den nya regler-
ingen var att stärka den rättssökandes möjligheter att välja biträde.

5. Ett målsägandebitråde har rätt till ersättning enligt vad som följer av 27 § rättshjälpslagen i fråga om ersättning till rättshjälpsbiträde (5 § lagen om målsägandebitråde). Enligt huvudregeln i första stycket har ett rättshjälps-
biträde rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och
utlägg som uppdraget har krävt. I anslutning till ändringen i 26 § om den rätts-
sökandes val av biträde infördes en bestämmelse i 27 § andra stycket som be-
gränsar bitrådets rätt till ersättning av allmänna medel. Bitrådet har inte rätt till
ersättning för tidsspillan och utlägg som uppstår på grund av att verksamheten
bedrivs långt ifrån den ort där den rättsliga angelägenheten huvudsakligen
hanterats annat än om det finns särskilda skäl. På begäran av den rättssökande
eller det föreslagna rättshjälpsbitrådet ska förhandsbesked lämnas i frågan om
sådana merkostnader omfattas av rätten till ersättning. Vidare gäller enligt
29 § att ett rättshjälpsbiträde inte får förbehålla sig eller ta emot ersättning av
den rättssökande utöver vad som följer av 27 §. Rättshjälpsbitrådet får dock
förbehålla sig och ta emot skälig ersättning för tidsspillan och utlägg som
enligt 27 § andra stycket inte omfattas av rätten till ersättning av allmänna
medel.

6. Samtidigt med ändringarna i 26 och 27 §§ rättshjälpslagen infördes en i huvudsak motsvarande reglering i fråga om offentlig försvarare (se 21 kap. 5 och 10 §§ rättegångsbalken). Den aktuella regleringen i rättshjälpslagen är således i princip identisk med vad som enligt rättegångsbalken gäller för offentlig försvarare.

7. Högsta domstolen har i ett avgörande denna dag i mål Ö 6101-14 kommit fram till att när det gäller en offentlig försvarares rätt till ersättning för tidsspillan och utlägg avseende resa, så ska en tingsrätt normalt anses belägen där domstolen har tingsställen. Också i det målet var UH klagande. Han ansågs på grund av att Ångermanlands tingsrätt har tingsställe i Örnsköldsvik inte som s.k. distansförsvarare och tillerkändes följaktligen ersättning för hela resan mellan Umeå och Härnösand.

8. De överväganden som ligger till grund för att en tingsrätt, när det gäller ersättningen till en offentlig försvarare, normalt ska anses belägen där domstolen har tingsställen, gör sig gällande även när det gäller ersättning till ett målsägandebiträde. Det finns dessutom starka skäl för att inte i det aktuella hänseendet tillämpa olika ersättningsprinciper.

9. UH bedriver verksamhet utanför Ångermanlands tingsrätts domkrets. Hans verksamhetsort ligger ca 11 mil från tingsrättens tingsställe i Örnsköldsvik. Detta avstånd är ungefär detsamma som avståndet från Örnsköldsvik till tingsrättens kansliort Härnösand. Vid tillämpning av de riktlinjer som gäller för tätbebyggt områdes gräns får, med hänsyn till de lokala förhållandena, Umeå anses ligga inom tillämplig gräns för lokala biträden verksamma i Örnsköldsvik. Det förhållandet att den tilltalade var häktad vid tidpunkten för förordnandet av UH som målsägandebiträde medför ingen annan bedömning.

10. Mot bakgrund av det anförda har UH rätt till ersättning för tidsspillan och utlägg avseende hela resan mellan Umeå och Härnösand. Hans överklagande ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Johnny Herre, Lars Edlund, Anders Eka (särskilt yttrande) och Sten Andersson (referent, särskilt yttrande)
Föredragande justitiesekreterare: Ann-Sofie Bodin

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2016-04-12

Mål nr
Ö 6098-14

SÄRSKILT YTTRANDE

Justitieråden Anders Eka och Sten Andersson tillägger för egen del.

Frågan om ersättning till ett målsägandebiträde i en situation av det nu aktuella slaget bör bedömas på samma sätt som motsvarande fråga om ersättning till en offentlig försvarare. Den senare frågan har tidigare i dag prövats i Högsta domstolens mål Ö 6101-14. I det målet var vi skiljaktiga och gjorde en annan bedömning än majoriteten. Det är emellertid naturligt att de principer som domstolen har lagt fast i mål Ö 6101-14 blir styrande vid efterföljande prövningar. I förevarande mål ansluter vi oss därför till övriga ledamöter.

Dok.Id 120740

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	